

MRC 23/11

Geheime agenten als raderwerk

Voorstelling: Demonen III naar
The Secret Agent van Joseph
Conrad door De Roovers. Decor
en licht: Stef Stessel; kostuums:
Tom Clement; spelers: Liesbet
Jannes, Robby Cleiren e.a.
Gezien 22/11 Toneelschuur,
Haarlem. Daar nog te zien 23/11.
Tournée t/m 4/1. Inl.:
032-3-2350490.

DOOR KESTER FRERIKS

Het gebeurt maar zelden dat er een toneelstuk van de Pools-Engelse schrijver Joseph Conrad in Nederland wordt opgevoerd. Bij het Ro Theater ging alweer lang geleden zijn stuk *Onder westerse ogen*, en later ook *Stalin*, en nu komt het Vlaamse gezelschap De Roovers met een toneelbewerking van Conrads roman *The Secret Agent* uit 1923.

Het mooie van Conrad is de aandacht die hij schenkt aan de politieke en maatschappelijke situatie van zijn tijd, en dan vooral de bedreigde positie van de westerse conservatieve samenleving ten opzichte van communistische en anarchistische stromingen. In *Under western eyes* belichtte hij met verbluffende kennis van zaken de gespannen verhouding tussen het oost- en westblok, en in *De geheime agent* toont hij het treurige, miserabele lot van een geheim agent in dienst van de Londense ambassade. De Roovers hebben de voorstelling in een serie geplaatst die De Demonen heet. De verwijzing, op gezag van Conrad, is duidelijk: 'Man is a wicked animal.'

Het gezelschap De Roovers heeft een losse, directe en voortgaande speelstijl. De leden, allen afkomstig van het Conservatorium van Antwerpen, zetten met veel souplesse literatuur naar hun hand. Ze maken er geen voorstellingen van die uitsluitend dienstbaar zijn, maar geven deze een zelfstandige betekenis. Ze doseren hun effecten nauwkeurig, vaak een tikkeltje symbolisch. Het gezelschap munt uit in archetypische personages en situaties, zonder dat de karikatuur plat wordt. Daardoor ontstaat een directe herkenbaarheid, die mij dit keer vaak instemmend deed glimlachen van herkenning.

In Demonen III vertokt Robby Cleiren een stakkerige rol als de geheime agent, die eindigt met zijn eigen dood. Hij is niet de enige die door de dramatische ironie van het stuk wordt getroffen. Eigenlijk draait alles om de ongewilde dood van de zwakzinnige Stevie, het broertje van de vrouw (een subtiel spelende Liesbet Jannes) van de hoofdpersoon. Deze komt om als hij samen met de geheime agent de sterrenwacht van Greenwich wil oplazen.

De nachtmerrie die de voorstelling uitbeeldt, begint met de opdracht tot deze daad van terreur. De bedoeling is dat deze een angstpsychose bewerkstelligd waardoor de anarchisten worden uitgeschakeld.

Een van de mooiste rollen is in handen van Katrien Meganck, die als een Mephistopheles de arme agent tot zijn misdaden aanzet.

Het decor van het stuk is gestoffeerd met stapels oude kranten, die dankzij een vernuftig stelsel van katrollen in de hoogte verdwijnen of weer neerdalen. Zij geven de vluchtigheid van het drukwerk weer, en die van de tijdgeest. Woorden als 'anarchisme' en zelfs 'geheim agent' lijken misschien uit de tijd, maar de politiek geladen periode tussen de wereldoorlogen krijgt bij De Roovers toch een diepere betekenis.

Mede door het mechanische decor en de gestileerde, vaak als marionetten bewegende spelers worden de personages tot radertjes in het politieke netwerk. Dan zien we wie zij zijn: kleine figuren, die de geschiedenis tussen haar kaken fijnmaakt. Geen opwekkend beeld, maar heel intrigerend en origineel uitgevoerd.